

Türk Tarihinde Veteriner Hekim Büyüklerimiz

Şule OSMANAĞAOĞLU*

Öz: Kısaca biyografi, kişinin özgeçmişi ve çalışmaları olarak tanımlanarak tarihinin kullandığı birçok materyaller içinde sayılabilir. Bu nedenledir ki; biyografiler sayesinde, tarihte rahatça dolaşma özgürlüğüne sahip olunur. Gerçekleştirilen çalışmalar yaşanan dönemin gereksinimlerden ve ihtiyaçlardan doğmaktadır. Bunun sonucu olarak da biyografisi yazılan kişinin çalışmalarının, kendi döneminin şartları içinde incelenmesi doğru bir yaklaşım seçeneğidir. Bu makalede veteriner hekimlik mesleğine çeşitli alanlarda katkılarda bulunmuş beş veteriner hekim büyüğümüzün özet biyografilerine yer verilmiştir. Makalede Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik YEGÜL (1882–1965), Muzaffer BEKMAN (1888–1974), Ord. Prof. Dr. Şevki AKÇAY (1888–1959), Prof. Dr. Nevzat TÜZDİL (1900–1965) ve Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin AYGÜN'ün (1895–1981) biyografilerine ve çalışmalarına birçok değerli veteriner hekimliği tarihi çalışmalarında yer verilmiştir. Ancak bu makale ile mesleğe yeni katılan meslektaşlarımızı meslek büyüklerimizle tanıştırmak amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Veteriner hekim, veteriner hekimliği tarihi, veteriner hekim biyografisi.

The Great Veterinarians in Turkish History

Abstract: Biography, in short, is defined as the past of person and the studies, and used by the historians with other materials. By the help of biographies it seems to make studies are the results of period of time's necessities. Hence the studies of the person, whose biography is prepared, should be examined in the conditions of that period. In this article, the biographies in shortly, of time veterinarians who have great studies. In the article the biographies and their studies a great many of history of veterinary studies of Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik YEGÜL (1882-1965), Muzaffer BEKMAN (1888-1974), Ord. Prof. Dr. Şevki AKÇAY (1888-1959), Prof. Dr. Nevzat TÜZDİL (1900-1965) and Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin AYGÜN

(1895-1981) are given. However it is aimed to introduce great veterinarians to new veterinary colleagues by this article.

Key words: Veterinarian, history of veterinarian, biography of veterinarian.

Giriş

Tarihte bütün devletler salgın hastalıklara karşı veteriner hekime ve teşkilatına ihtiyaç duymuştur. Aynı zamanda salgın hastalıkların verdiği zararlar ve uluslararası ticari antlaşmalar gereği bu oluşumların varlığının kabulünü zorunlu kılmıştır (1). Veteriner hekimliğin 21. yüzyıla ulaşmasının ilk temelleri 1763 yılında Fransa'da Bourgelat tarafından atılmış (1, 6, 11, 16) ve Türkiye de ise ilk veteriner okulu dünyadaki ilk veteriner okulundan 80 yıl sonra 1842 yılında ordunun veteriner hekim ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuştur (4, 7, 11, 12, 13). İlk sivil veteriner okulu ise "Mülkiye Baytar Mektebi" ismi ile 1889'da açılmış ve 1920 yılında askeri ve sivil veteriner okulları birleşerek "Baytar Mekteb-i Âlisi" adını almış ve Yüksek Ziraat Enstitüsünün (YZE) 1933 yılında açılması ile Ankara'ya taşınmıştır. Ankara Üniversitesinin 1946 yılında kurulması ile YZE'nin diğer bölümleri ile birlikte 1948 yılında "Veteriner Fakültesi" adı ile Ankara Üniversitesine katılmıştır (1, 7, 8). Makalede biyografileri verilen meslek büyüklerimizin tamamı eğitimlerine Osmanlı döneminde başlamış I. Dünya ve Kurtuluş savaşlarını görmüş ve Türkiye'nin yeniden yapılandırma aşamasında bilimsel alanda değerli katkılarda bulunmuşlardır.

Türk veteriner hekimliği tarihinde biyografi alanında ilk çalışma Muzaffer BEKMAN tarafından yapılmış ve ardından Prof. Dr. Nihal ERK, Prof. Dr. Feruh DİNÇER'in çalışmaları onu izlemiştir. Günümüzde biyografi çalışmaları veteriner hekimliği tarihi araştırmacıları ile devam etmektedir.

Bu makalede veteriner hekimlik mesleğine çeşitli alanlarda değerli katkılarda bulunmuş beş veteriner hekim

* Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji AD, Kurupelit - Samsun

büyüğümüzün özet biyografilerine yer verilmiştir. Makalede sırası ile Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik YEGÜL (1882–1965), Muzaffer BEKMAN (1888–1974), Ordinaryüs Profesör Dr. Şevki AKÇAY (1888–1959), Profesör Dr. Nevzat TÜZDİL (1900–1965) ve Ordinaryüs Profesör Dr Süreyya Tahsin AYGÜN'ün (1895–1981) biyografilerine ve çalışmalarına birçok veteriner hekimliği tarihi çalışmalarına konu olmasına rağmen bu makale ile mesleğe yeni katılan ve yukarıda bahsedilen makalelere ayrı ayrı ulaşma şansı bulmayan meslektaşlarımızı meslek büyüklerimizle tanıştırmak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışmanın materyalini Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün Cumhuriyet Arşivi bölümünden ilk elden kaynaklar ile Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Arşivinden sağlanan resimler oluşturmuş ve Milli Kütüphaneden ulaşılan konuya dair kitaplar oluşturmuştur. Bununla birlikte konuya ilişkin olarak daha önce yapılmış olan çalışmalardan yararlanılmış ve orijinal belgelerin künye bilgileri dipnotlarda verilmiştir.

Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik YEGÜL (1882–1965)

Resim 1: Fazlı Faik Yegül.
Figure 1: Fazlı Faik Yegül.

Resim 2: Fazlı Faik Yegül meslektaşları ve öğrencileri ile birlikte 1919 yılında (2).

Figure 2: Fazlı Faik Yegül with his colleagues and students in 1919 (2).

1882'de Selanik'te doğmuş, ilk orta ve liseyi yine Selanik'te okumuştur. 1889'da Mülkiye Baytar Mektebi Âlisi sınavını üçüncülükle kazanıp girmiş, 1903 yılında okulu birincilikle bitirmiş (1) ve 1906 yılında mezun olduğu okulun kadrosuna alınmıştır (12). 1909 yılında Avrupa da uzman yetiştirilmesi için açılan sınavda altı kişiden biri olma başarısını göstermiş ve kimya eğitimi almak için Berlin'e gönderilmiştir (12). Albüminler üzerine yaptığı çalışmada Nobel ödülü kazanmış Profesör Emil Fischer'den yararlanmıştır. Daha sonrada Berlin mezbahasında ve süthanesinde çalışmış ve 1911 yılında İstanbul'a dönmüştür (10, 12).

Bir süre "Ziraat Orman ve Maadin Nezareti Ziraat Heyet-i Fenniyesi"ne bağlı Beşinci Şube-i Baytariye Müfettişliğine altı ay fahri olarak devam etmiştir. Sırasıyla Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne de çeşitli görevlerde çalışmıştır. İlk hocalığına müfettiş Abdullah beyin açtığı "Mekteb-i Edep" okulunda fahri olarak Türkçe dersleri başlamıştır. 1906 yılında "Mülkiye Baytar Mekteb-i Âlisi", "Fenn-i Vilade" ve "Ticaret-i Baytariye" muallimliği ve müdürlük kâtipliğine tayin edilmiştir. Hocalığı bu tarihte başlayıp yaş haddinden emekli olana kadar devam etmiştir. 1916 yılında İstanbul Darülfünununda (Üniversitesinde) yapılan büyük düzenlemeler üzerine, Almanya'dan bütün fakültelelere müdderisler gönderilmiştir. "Gayri Uzvi Kimya ve Kimyayı Tahlil Kürsüsü" müderrisliğine Profesör Arnt ve onun yardımcılığına Fazlı bey tayin edilmiştir. Profesör Arnt'ın isteği üzerine "Kimya Enstitüsü" kurulmuştur. Burada tahlili kimya dersini de Fazlı Bey vermiştir. Mütareke sırasında askeri ve mülki baytar mektepleri "Yüksek Baytar Mektebi" adıyla birleştirilmiştir. Fazlı Bey burada "Gayri uzvi kimya ve toksikoloji" dersleri öğretmenliğine ve 1933 de de "Yüksek Ziraat Enstitüsü Umumi Kâtipliğine" atanmıştır. Aynı zamanda da veteriner fakültesi adli tıp ve sağlık zabıtası doçentliğine tayin olmuştur. Kurumda Fazlı Beyin zamanında ilk toksikoloji laboratuvarı kurulmuş ve analizlere başlanmıştır. İki defa veteriner fakültesi dekanlığına, iki defada Yüksek Ziraat Enstitüsü (YZE) Rektörlüğüne seçilmiştir¹. YZE'nin kanuna uygun olarak ilk rektör seçilen ve bu unvanı alan kişi olmuştur, Dokuz basılmış eseri ve çeşitli dergilerde yayımlanmış 100'den fazla makalesi bulunmaktadır (10, 12, 14).

Muzaffer BEKMAN (1888–1974)

Resim 3: Muzaffer BEKMAN
Figure 3: Muzaffer BEKMAN

¹ BDA-CAB: 30.11.1.2/191.13.14 (14/5/1947)

1888 yılında Dedağaç'ta doğmuştur. İlköğrenimini Edirne'de, orta öğrenimini aynı il ve İstanbul'da tamamlayarak 1907'de "İstanbul Mülkiye Baytar Mektebi"ne girmiş ve 1911'de mezun olmuştur (1). Kozan veterinerliğine atanmış bir yıl sonra 1912'de Balkan Savaşından başlayarak Birinci Dünya ve Kurtuluş savaşında ordumuzda görev yapmıştır. 1920'den itibaren Erzincan Serum laboratuvarında, Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünde görev almıştır. 1942'de Genel Müdür yardımcılığına getirilmiş ve daha sonra Pendik Bakterioloji Enstitü Müdürlüğü, İstanbul Belediyesi Veteriner Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. Bu arada Selimiye Hayvan Sağlığı Memurları okulunda öğretmenlik ve ek olarak Karaağaç Kurumları Mezbaha Müdürlüğü yapmıştır. Bu resmi çalışmaları arasında çeşitli ortaokul ve liselerde biyoloji fizik ve Fransızca dersleri vererek Türk Milli Eğitimine katkıda bulunmuştur. Halk odası başkanlığı, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumundaki, görevlerle sosyal hizmetler yapmış ve Meslek kuruluşlarımızda çok aktif ve en ağır görevleri yüklenmiştir. Bakterioloji ve salgın hastalıklar uzmanı Bekman, 43 yıllık resmi görevleri dışında uzun süre veteriner hekimler derneğinin genel sekreterliğine ve yazı işleri müdürlüğünü yapmış; 9 çeşitli oda, dernek ve kurumların çalışmalarına katılmış üyelik ve başkanlıklarda bulunmuştur. Bekman, toplam 26 olan eserlerinden ilkinin 1925'de (2) yayınlamıştır. Ayrıca Türk Veteriner Hekimliği Derneği Dergisi'nde 1935–1970 yılları arasında 45 İstanbul Veteriner Hekimleri Odası Bülteninde 25, çeşitli dergilerde 8 olmak üzere toplam 78 yazı ile günlük gazetelerde 1952–1961 yılları arasında veteriner hekimlik konularında 224 makalesi yayınlamıştır (3, 4).

Ord. Prof. Dr. Şevki AKÇAY (1888 – 1959)

Resim 4: Şevki AKÇAY²
Figure 4: Şevki AKÇAY²

1888 yılında İzmir'de doğmuştur. İlköğrenimini İzmir'de orta ve lise öğrenimini İstanbul'da Kuleli ve Tıbbiye idadisinde birincilikle tamamlayarak 1912 yılında askeri veteriner mektebinden mezun olmuştur (1). Üsteğmen rütbesi ile Balkan Harbine katılarak Veteriner Bakteriolog-Kimyager Osman Nuri Bey'in yanında İstanbul'da Çemberlitaş'taki Bakteriolojihane-i Osmanî'de çalışmıştır. Bu dönemde atlarda

Ruam hastalığının araştırmalarında bulunmuş sonrada Edirne'de sığır vebası salgınının söndürülmesinde çalışmıştır. Balkan harbinden sonra 1912–1913'de yüzbaşı olmuş ve Askeri Baytar Mektebinde Histoloji dersini vermiştir. Dünya savaşında da çeşitli cephelerde çalışmıştır. Adana'da büyük bir hayvan hastanesi oluşturmuştur. Adana yöresine Şarbon hastalığının söndürülmesinde çok gayret göstermiştir. Bundan sonra yine Askeri Baytar Mektebinde Histoloji ve Patolojik- Anatomi dersleri Müdderis Muavini olarak bu dersleri okutmuştur. Kurtuluş savaşında da sığır vebası salgının olduğu Bolu'da görev almıştır. Yüksek Veteriner Mektebinde Histoloji, Embriyoloji, Patolojik anatomi ve et muayenesi muallimliğine tayin edilmiştir. 1927 de Almanya'ya gönderilerek Berlin Veteriner Fakültesi Patoloji ve Gıda Tahlilatı Enstitülerinde çalışmıştır. 1933 de Ankara'da açılan Yüksek Ziraat Enstitüsü Veteriner Fakültesi Genel Patoloji ve Patolojik-Anatomi derslerine Doçent olarak atanmıştır. 1936 tarihinde 2291 sayılı kanunla 2. sınıf Profesör, 1939 tarihinde 1. sınıf profesör ve Patoloji Enstitüsü Direktörlüğüne, 1944'de Ordinaryüs Profesör Fakülte Meclisi ve Yüksek Ziraat Enstitüsü Divanı kararı ile seçilmiştir. Sekiz kitap ve 35'i aşırma ve monografi olmak üzere 43 eseri yayınlamıştır (12, 14, 15).

Prof. Dr. Nevzat TÜZDİL (1900 – 1965)

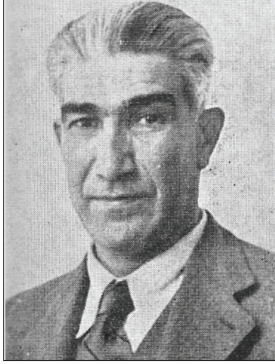
Resim 5: Nevzat TÜZDİL²
Figure 5: Nevzat TÜZDİL²

Profesör Doktor Ahmet Nevzat TÜZDİL, 1900 yılında Gelibolu'da doğmuştur. İlköğrenimini Üsküp'te orta öğrenimini İstanbul'da yapmıştır. 1916 da İstanbul Mülkiye Baytar Mektebi Âlisine girmiş ve 1920 de mezun olmuştur (1). İstanbul Beyazid Belediyesinde ücretli veteriner hekim olarak görev almış (1920 – 1921) sonra Fatih Mezbahası Veteriner hekimliğinde çalışmış, bir yıl kadar da Tophane Mezbahası Veteriner hekimliğinde bulunmuştur. 1923–1924 yılları arasında İstanbul Mezbaha Veteriner hekimi olarak çalışmıştır. 1925 yılı başında Almanya'ya uzmanlık öğrenimi için gönderilmiştir. Almanya'da dört yıla yakın kalarak Berlin Parazitoloji, Hamburg'da Tropen Enstitülerinde çalışmış, Hannover Yüksek Veteriner Okulunda doktorasını tamamlamıştır. 1928 sonunda yurda dönen Tüzdil, 1929 başında Yüksek Baytar Mektebi

² Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Arşivi

parazitoloji ve tıbbi hayvanat müderris Muavinliğine ve laboratuvar şefliğine atanmış ve 1931'de ek olarak Yüksek Orman Mektebi haşarat ve hayvanat muallimliğinde de görevlendirilmiştir. 1933'de Yüksek Baytar Mektebi Ankara'ya nakledilince bu fakültenin Parazitoloji Enstitüsü şefliğinde göreve başlamıştır. 1937'de çalışmalarını tamamlayarak ikinci sınıf Doçent unvanını, 1939'da birinci sınıf doçent, 1941'de ikinci sınıf Profesör, 1943 de birinci sınıf Profesör olarak akademik kariyerde yükselmiştir. Akademik çalışmalarının yanı sıra Tüzdil uluslararası veteriner hekimliği kongrelerine Prof. Dr. Nejat Yalkı ile birlikte Türkiye'yi temsilen dönemin Cumhurbaşkanlarının onayı ile katılmıştır^{3,4,5}. Parazitoloji alanında yaptığı çalışmaların yanı sıra veteriner hekimliği tarihi ve deontoloji ile de ilgilenmiş ve bu konudaki toplantılarda Türkiye'yi temsil etmiştir³. Nevzat TÜZDİL'in 11 kitap ve broşürü vardır. Ayrıca Baytari Mecmuada 12, Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuasında 5, Türk Baytarlar Birliği Dergisinde 3, Türk Veterinerler Cemiyeti Dergisinde 9, Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisinde 17, İstanbul Şehremaneti Mecmuasında 43, diğer dergilerde de yazıları yayınlanmıştır (9, 12).

Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin AYGÜN (1895 – 1981)

Resim 6: Süreyya Tahsin AYGÜN²

Figure 6: Süreyya Tahsin AYGÜN²

Süreyya Tahsin AYGÜN 1895'de İstanbul'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini aynı ilde yaptıktan sonra Haydarpaşa'daki Askeri Veteriner Okuluna girmiş, 1910–1914 yıllarında öğrenimini sürdürürken I. Dünya savaşının çıkması üzerine zorunlu bir aradan sonra 1919–1920'de okulu tamamlayarak Veteriner Hekim Üsteğmen rütbesiyle orduya katılmıştır (1). Kurtuluş savaşında Ankara'da Serum ve Aşı Enstitüsünde uzman ve müdür olarak çalışmıştır. 10 Eylül 1924 te açılan sınavı kazanarak Almanya'ya gönderilmiş, Berlin Devlet Hıfzıssıhha Enstitüsünde bakteriyoloji, viroloji

ve bulaşıcı hastalıklar ihtisasını yapmış, 1926 da Berlin Yüksek Veteriner Okulunda doktorasını almıştır. Çalışma alanındaki gelişmeleri takip etmek için amacıyla Fransa'da Pasteur, Frankfurt'ta Experimentelle Therapi, Berlin'de Robert Koch Enstitülerinde, Viyana'da Mödling Serum Aşı Enstitüsünde çalışmıştır. 22 Ekim 1927'de yurda dönerek Etlik Askeri Bakteriyoloji Serum Aşı Enstitüsü Laboratuvar Şefliği ve müdürlük yapmış ve ek olarak, Bakanlar Kurulu kararıyla Ziraat Vekaleti Fen Müşavirliği ve Etlik Merkez Laboratuvarı şefliğinde görev almıştır. Ayrıca, uzun yıllar "Veteriner Sağlık Müşavere heyeti ve sağlık Şurası" üyesi ve başkanı olarak çalışmış, emekli olduktan sonra dahi "Yüksek Sağlık Şurası" üyeliğine devam etmiştir⁶. Aygün Üçüncü Ordu Müfettişliğinde Veteriner Mütihassis kadrosunda görev alırken 1933 de açılan Yüksek Ziraat Enstitüsü Veteriner Fakültesinde çalışmasına dönemin Cumhurbaşkanlığı İsmet İnönü'nün onayı ile çalışmasına izin verilmiş⁷ ve 1934' de doçent, 1937 de profesörlüğe ve 1944 yılında da ordinaryüslüğe yükseltilmiş ve 1950 yılında ise Tuğgeneral rütbesi ile ordudan istifa etmiş⁸ ve çalışmalarına veteriner fakültesi öğretim üyesi olarak devam etmiştir⁹. AYGÜN'ün ders kitabı, bilimsel yapıt ve broşür olarak 18 yayını vardır. Yaptığı başarılı çalışmalar içinde tüm evcil hayvanlara ve insanlara bulaşan şarbon hastalığı için "Türk Üniwersal Antrax Aşısı" bulunmaktadır. Ülkemizde bu aşı 20 yılı aşkın bir süre kullanılmıştır. Böylece bir yandan yabancı kaynaklı bir aşıya ödenecek döviz kaybı, bir yandan da hayvansal protein kaybını önleyerek ulusal gelirimize büyük katkıda bulunmuştur. Sığır vebası üzerindeki araştırmalar sonucu "Dayanıklı kuru sığır vebası aşısı" savaş yılları sonrası çok kısıtlı ekonomik ortamında yaygın bir biçimde kullanılarak sığır vebasının ortadan kaldırılmasında çok önemli bir rol almıştır. Tek tırnaklılarda ve onlardan da insanlara geçen ve o zamanlar ölümlü sonuçlanan bir hastalık olan Malleus'un erken ve güvenilir teşhisinde kullanılan "Tablet Mallein" Aygün ve Profesör Beller ile birlikte hazırlanmış deneylerde olumlu sonuç alındığından sahaya gönderilmiştir. Buna benzer olarak "Tablet Tüberkülin" ve "Tablet Antrax Aşısı" geliştirilmiştir. Ayrıca ülkemiz keçilerde % 90'a ulaşan ölümlere yol açan "Keçilerin salgın ciğer ağrısı" üzerinde çalışmalar yapmış ve etkenine hemoglobinophilus pleuropneumonia contagiosa caprae adını vermiştir. Doku kültürleri üzerinde virüs üretmek amacı ile başlattığı çalışmalarını uzun yıllar sürdürülmüş ve başarıya ulaşmıştır. Aygün koyun embriyosundan sağladığı deri ve akciğer dokuları ile 400 doku kültürü hazırlanmış böylece 400 deney hayvanı yerine geçebilen materyal elde etmiştir. Böyle 7 ayrı virüsü doku kültüründe yetiştirip üretmiştir. Aygün hayvansal hücrelerin hayvan organizması için, insan hücrelerinin insan organizması için uygun olacağından giderek genç,

³ BDA-CAB : 30.18.1.2/120.61.2 (15/8/1949)

⁴ BDA-CAB : 30.18.1.2/129.48.13 (18/6/1952)

⁵ BDA-CAB : 30.18.1.2/132.49.6 (20/6/1953)

⁶ BDA-CAB : 30.11.1.2/334.17.9 (30/4/1968)

⁷ BDA-CAB : 30.18.1.2/11.59.3 (12/9/1946)

⁸ BDA-CAB : 30.11.1.2/216.26.16 (9/8/1950)

⁹ BDA-CAB : 30.11.1.2/270.17.9 (31/5/1958)

olgunlaşmamış homogen insan hücrelerinin umulmaz bir sağıtsal gücü sahip oldukları sonucuna ulaşmış. Böylece “Enjeksiyon İmplantasyon olarak adlandırılan bir metot ortaya çıkmıştır. Bu metotla mogdoid çocukların ve LSD hastalıklarının sağıldıkları anlaşılmıştır. Ayrıca sivrisinek larvalarının balıklarla imhası yolunda deneyler yapmıştır. Sonuç olarak Aygün bilimsel yaşamında 18 kitap ve broşür ile 83 makale yayımlanmıştır (5, 12).

Tartışma ve Sonuç

Muzaffer BEKMAN'ın ve Prof. Dr. Nevzat TÜZDİL'in veteriner hekimliği alanında yazdığı kitapların ve katkıların Veteriner hekimliği tarihçileri için büyük önem taşıdığı, Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin AYGÜN'ün doku kültürünü bilimsel araştırmalarda kullanması ile günümüzün bilimsel araştırmalarında gündeme oturan deney hayvanlarının kullanılmaması için bir alternatif yöntem oluşturduğu, Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik YEGÜL'ün ilk toksikoloji laboratuvarını kurduğu söylenebilir. Bununla birlikte makalede biyografileri verilen hepsi birbirinden değerli meslek büyüklerimizin bilimsel çalışmaları ile Türkiye'nin veteriner hekimliği alanında kaderini değiştirdiği ileri sürülebilir.

Kaynaklar

1. **Bekman M** (1940): *Veteriner Tarihi*. Ankara Basım ve Ciltevi, Ankara. s: 1-447
2. **Bekman M** (1950): *Veteriner Hekimliğimizin Fetret Devri 1918-1922*. Hüsniyat Matbaası, İstanbul 3-40
3. **Dinçer F** (1978): *Muzaffer Bekman ve Türk Veteriner Hekimliğindeki Yeri* Vet. Hekim Der. Derg. **48(1)**: 5-19
4. **Dinçer F** (1980): *Türkiyede Askeri Veteriner Hekimlik Tarihi Üzerinde Araştırmalar I. Bölüm*. A.Ü.Vet. Fak. Derg. **26(3-4)**: 1-13
5. **Dinçer F** (1982): *Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün'ün Hayatı ve Bilimsel Çalışmaları*. A.Ü.Vet. Fak. Derg. **29(1-2)**: 256-276
6. **Dunlop R, Williams DJ** (1996): *Ancient Greeks. In, Veterinary Medicine An Illustrated History*. Mosby-Year Book Inc.,

Missouri, s: 321

7. **Erk N** (1960): *Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretiminin Başlangıcı ve Bugüne Kadar Geçirdiği Safhalar Üzerinde Yeni Araştırmalar*. A.Ü.Vet. Fak. Derg. **Cilt VI No.1-2.**, 80-85
8. **Erk N** (1961): *Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünün Kuruluşu ve Veteriner Hekimlik Öğretiminin Bu kurumdaki On beş Yıllık Tarihi*. A.Ü.Vet. Fak. Derg. **6(1)**: 76-104
9. **Erk N** (1964): *Hocam Prof. Dr. Nevzat Tüzdil'in ölümü üzerine*. A.Ü. Vet. Fak. Derg. **11(3-4)**: 214-221
10. **Erk N** (1965): *Ord. Prof. Dr. Fazlı Faik Yeğül*. A.Ü.Vet. Fak. Derg. **12(3)**: 250-256
11. **Erk N** (1966): *Veteriner Tarihi*. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
12. **Erk N, Dinçer F** (1970): *Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretimi ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Tarihi*. A.Ü.Vet. Fak. Yayınları:259 Ankara.
13. **Godlewsky, Sommer**: “Über die Thierheilkunde in der Türkei”, (Magazin f.d.ges Thierheilkunde, 12, 465-500). *Türkçesi: N. Erk (1972): Türkiye'de Veteriner Hekimlik (19'uncu Yüzyıl Ortalarında)*. Ankara Üniv. Basımevi, Ankara, s: 1846
14. **Kızıltepe A, Melikoğlu B** (2006): “Ordinarius Professors” in Turkish Veterinary Medical Education. XXXVII. International Congress of The World Association for The History of Veterinary Medicine Proceedins Book, 352
15. **Oytun HŞ** (1958): *Ordinaryüs Profesör Şevki Akçay'ın Hayatı, Eserleri ve Verimli Çalışmalarına Dair*. Türk Vet. Hekiml. Dem. Derg. **28(142-143)**: 3-11
16. **Smithcors FJ** (1958): *Evolution of the Veterinary Art*. Tindall and Cox, London.

Geliş Tarihi: 13.05.2004 / Kabul Tarihi: 19.08.2004

Yazışma Adresi:

Yrd. Doç. Dr. Şule OSMANAĞAOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı
Kurupelit/SAMSUN
Tel: 0 362 312 19 19
E-posta: suleo@omu.edu.tr